

Doucha Lilla:

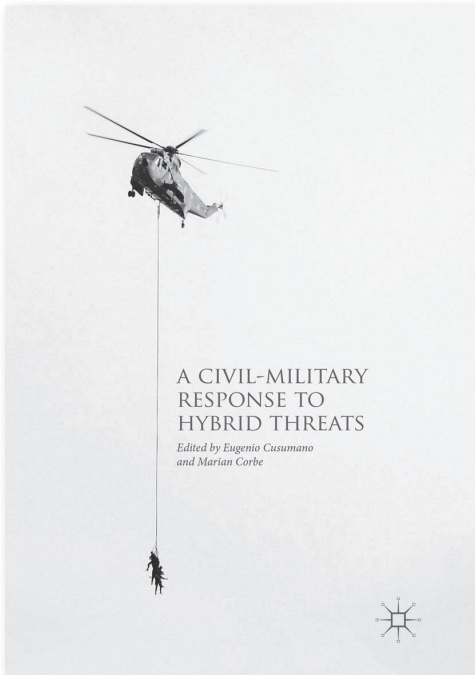
TIZENKÉT ESSZÉ A HIBRID FENYEGETÉSEKRE ADOTT CIVIL-KATONAI VÁLASZOKRÓL

Jens Stoltenberg NATO-főtitkár szavaival élve: „a hibrid fenyegetések a NATO átfogó megközelítésének sötét visszatükröződései”. Eugenio Cusumano és Marian Corbe az általuk szerkesztett (angol nyelven olvasható) kötetben (*A Civil-Military Response to Hybrid Threats*) e komplex fenyegetések hasonlóan összetett megoldásait kívánják bemutatni három téma köré csoportosítva. A „fogalmakat”, „szereplőket” és „eseteket” bemutató fejezetekben az egyes esszék több-kevesebb logikával illusztrálják a civil-katonai válaszok fontosságát a NATO ellenálló képességének növelésében.

A könyv fejezetei a műveletek tapasztalataira építve azon intézményi és kulturális tulajdonságokat vizsgálják, amelyek elengedhetetlenek a hibrid fenyegetések hatékony elhárításához. A NATO újfajta kihívásokhoz való alkalmazkodását, ellenálló képességének növelését az esszék az elemzések mellett gyakorlati iránymutatásokkal is igyekeznek segíteni.

A részletes leírásoknak köszönhetően az új biztonsági kihívások iránt érdeklődők is élvezettel vehetik kézbe a kötetet, ugyanakkor a téma speciális jellege, valamint a tudományos szövegekre jellemző nyelvezet miatt a könyv elsősorban a katonai és civil szakértőket, döntéshozókat és az akadémiai közönséget szólítja meg.

Az első, fogalmakat és módszereket bemutató rész középpontjában a civil műveleti tér katonai stratégiai gondolkodásba való integrálása áll. A könyv a hibriditás jelenségének

elemzése után a civil-katonai együttműködés (CIMIC) és a civil-katonai interakció (CMI) definíciós eltérését tárgyalja, mivel a CMI kevéssé ismert a szakirodalomban, miközben első hallásra a CIMIC szinonimájának tűnhet. Bár a többdimenziós kihívások nem tekinthetők a 21. század sajátosságának, a rájuk adott válaszlépések civil-katonai összehangolása az újfajta fenyegetések NATO-napirendre kerülésével vált csak hangsúlyossá. Ennek következményeként tekinthetünk a CIMIC, illetve a CMI reformjára, ami a szervezetek feladatainak pontosítása mellett a szélesebb körű információmegosztásra és a civil perspektívák műveletekbe való bevonására is kiterjedt.

A „szereplőkkel” foglalkozó rész négy, egymáshoz lazábban kötődő fejezetet tartalmaz. Az ötödik fejezet fókuszában az áll, hogy a NATO kiválósági központjai (Centres of Excellence, COEs) miként járulnak hozzá a hibrid kihívásokra való felkészüléshez.

A szerző meglátása szerint nem elég jól, mivel hiányzik az együttműködés a 24 szervezet, illetve a NATO Transzformációs Parancsnoksága között. Szintén a hatékonyság rovására megy a kiválósági központok vezetésének rendszeres cserélődése, amely nehezíti az intézményi tudás kialakulását.

A nyolcadik fejezet az Európai Unió megközelítését vizsgálja a hibrid fenyegetések terén. A szervezet különböző szintű válaszokat dolgozott ki a hibrid fenyegetésekre, amelyek két kategóriába sorolhatók. Míg a félretájékoztató (*fake news*) elleni kampányok az enyhe (*soft*) vonalat képviselik, addig a szankciók és korlátozások alkalmazása a kemény (*hard*) lépések közé tartozik. Bár a hibrid kihívások ellen csak viszonylag későn lépett fel az EU, a fokozatos, adott fenyegetés mértékének megfelelő reakciók által kirajzolódó keret a CIMIC számára is hasznos tapasztalatokkal szolgál.

A kötet harmadik részében a szerkesztők esettanulmányokon keresztül ismertetik a civil-katonai együttműködés tapasztalatait, valamint az ezekből levonható tanulságokat. Az első elemzés az ENSZ Maliban végrehajtott műveletének tapasztalatait vizsgálja az információszerezés és -megosztás szempontjából. A környezeti megértés, azaz a műveleti környezet részletes, átfogó megismerése (kulturális, etnikai, demográfiai, politikai és gazdasági sajátosságok), kialakítása során a civil-katonai interakció kulcsfontosságúnak bizonyult. Ennek kerete a közép-afrikai országban a Joint Coordination Board (JCB) volt, egy koordinációs testület, amely a Maliban működő nemzetközi és helyi szereplők közti információmegosztásnak, valamint a részleteiben kidolgozottabb parancsoknak köszönhetően növelte a műveletek hatékonyságát.

A tizedik fejezet a NATO átfogó megközelítés koncepcióját vizsgálja, valamint azt, hogy ez miként vezethet a tagországok és a partnerországok ellenálló képességének növeléséhez. A fejezet fő állítása, hogy az állam legitimitásának növelése kulcsszerepet játszik a szervezet reagálóképességének erősítésében. Ennek bizonyítására érdekes módon a NATO afganisztáni missziójának tapasztalatait és a libanoni fegyveres erők CIMIC-tevékenységét dolgozza fel az elemzés.

A tizenegyedik fejezet Ukrajna példáján keresztül mutat rá az offenzív kiberműveletek stratégiai szerepére és hatására. A fejezet kiemeli: bár ezek az offenzív képességek fontosak, mégsem jelentenek döntő előnyt a velük rendelkező országok számára. Ezt a 2013–2016-os krízis alatti offenzív kiberműveletek is alátámasztják, amelyeknek stratégiai áttekintését és hatásait a fejezet részleteiben tárgyalja. Végezetül a szerző bemutatja Ukrajna válaszlépéseit a támadásokra.

Az utolsó elemzés a Kína által alkalmazott ún. szálamitaktikára adott megfelelő válaszlépéseket vizsgálja, szem előtt tartva a civil-katonai együttműködés lehetséges fejlesztéseit. A Dél-kínai-tengeren megvalósuló félkatonai akciók olyan információszerező és gyorsreagáló csapatok jelenlétét teszik szükségessé, amelyek a fenyegetés mértékének megfelelő szintű, összehangolt válaszlépésre képesek.

A kötetet végigolvasva érdemes még egyszer felidézni a könyv címét: *A Civil-Military Response to Hybrid Threats* (A hibrid fenyegetésekre adott civil-katonai válaszok). Összehasonlítva a könyv vélt célját és a megvalósult tanulmányokat, a recenzens csak félig lehet elégedett, hiányolva a logikai felépítést és a szilárd koncepciót a kötetből. Bár a 12 elemzés jó része az eredeti kérdést járja körül érdekes és néha újszerű aspektusokból, egyes publikációk azonban csak érintőlegesen kapcsolódnak az eredeti témához (információmegosztás a MINUSMA misszióban, kiberháború Ukrajnában), vagy erőltetett és életszerűtlen párosítást tartalmaznak (a NATO átfogó megközelítése és a hadseregek szerepe az ellenálló képesség növelésében Afganisztánban és Libanonban). A kötet összeállításának *ad hoc* jellegére

utal az egyik szerkesztő saját – a hivatkozásai alapján egy jóval korábbi – írása, amely a kontraktorok szerepét vizsgálja a NATO afganisztáni műveleteiben. Még mielőtt valaki a katonai magánvállalatok szerepére gondolna, valójában a szövetség logisztikai ellátásának jogi, procedurális és szervezeti kérdéseiről van szó. Bár ez önmagában kevésbé vizsgált és éppen ezért érdekes kérdés, sem a civil-katonai együttműködéshez, sem a hibrid fenyegetésekhez nem kapcsolódik.

Eugenio Cusumano – Marian Corbe (eds.): *A Civil-Military Response to Hybrid Threats*
Palgrave Macmillan, Leiden, 2018, 338 oldal